

BİLİM AKADEMİSİ
www.bilimakademisi.org

Bilim Akademisi'nin 2019 Yılına Girerken Üniversitelerin Durumu Hakkında Kamuoyuna Duyurusu

Bir Bilim Akademisi'nin görevi, ülkede bilimin ilerlemesi için uzun vadeli bilim politikalarının geliştirilmesi, bilim insanlarının desteklenmesi, bilim etiği tartışmalarının yürütülmesi gibi konularda faaliyet göstermektir. Ancak ne yazık ki ülkemizde bilim insanlarının üniversitelerde görevlerini en yalın şekliyle yerine getirmesini dahi engelleyen etkenlerin çokluğu, Bilim Akademisi olarak düzenli aralıklarla bu sorunlara parmak basmamızı zorunlu kılmaktadır.

Araştırma Görevlisi Ceren Damar'ın kopya çekerken yakaladığı bir öğrencisi tarafından Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki odasında hunharca öldürülmesi bu bağlamda incelenmesi gereken trajik bir vakadır. Sorun, üniversitelerin, bilimin ve bilim insanlarının bir toplum için önemini sürekli sorgulanması, genel şiddet eğiliminin artması ve etik değerlere bağlılığın zayıflaması ile doğrudan bağlantılıdır.

Üniversitelere silahla girilmesi ve şiddet tehditlerine ilişkin olarak basında yer alan örnekler kaygı vericidir. Bu vakalara karşı keyfi ya da siyasal gerekçelerle etkili önlem alınmadığı ve soruşturma yapılmadığına ilişkin haberlerse üniversitelerin entelektüel kimliğinin aşındığının işaretleridir. Ülkemizde fikir alışverişi, tartışma ve ikna etme üzerine kurulu bir yaklaşımın adeta hakir görülerek, en ufak bir anlaşmazlıkta şiddete başvurma'nın mubah sayıldığı bir ortam hâkim olmuştur. Hukuk fakültesi öğrencileri gibi eğitiminin en başından itibaren farklı fikirlere saygı duymayı öğrenmesi gereken, uzlaşma kültürü ile yoğrulan, toplumda etik ve hukuki değer yargılarının asli koruyucusu olması beklenen bir fakültenin öğrencisinin bu suçları işlemiş olması ayrıca hazindir. Bu kişi sadece kopya çekmekle, yani başkaları onca emek harcarken kendisi çalışmadan belirli payeler kazanmayı kendisi için bir hak olarak görmekle kalmamış, bunu engellediğini düşündüğü bir insanın yaşamına gözünü kırpmadan son verebilmiştir.

Bu hazin cinayet üzerine bile ne yazık ki bir hukuka aykırılık bilincinin, pişmanlığın gelişmesi için gerekli olan toplumsal kınama ve kendini sorgulama ortamı görülmemektedir. Gerek üniversite eğitiminde gerekse akademik ilerlemelerde, liyakat ve dürüstlük ilkelerinin ihlal edildiği nice halin bilinmesine rağmen bunların sürekli cezasız kalması; kopya ve intihal hallerinde toplumsal kınama yerine bu tür fiilleri görmezden gelme ve hatta olağan karşılama kültürünün yerleşmesi sonucu, bu hukuka ve ahlaka aykırılıklara parmak basan, bunları afişe

eden kişiler adeta kınanır olmuştur. Liyakate dayalı bir öğretim ortamı için mücadele edenler yalnız ve savunmasız kalırken, kısa yoldan başarı elde etme, emek harcamadan başkasının emeği ile ilerlemek anlayışı yaygınlaşmıştır.

Buna karşılık, tamamen barışçı yollarla düşüncelerini ifade edenlerin engellendiği, bütün bireylerin ve özellikle akademisyenlerin düşünce ve ifade özgürlüğünün sorgulandığı bir dönem yaşanmaktadır. BAK akademisyenlerine uygulanan işten atılma, haklarını kaybetme, yurtdışına çıkış yasağı gibi baskılara ilaveten hapis cezaları verilmesi ve verilen bu cezalarda da tartışmalı gerekçelerle mahkemelerin farklı süreler öngörmesi açıklanamaz bir durumdur. Sosyal ve insani bilimlerin toplumsal sorunlara sorgulayıcı biçimde yaklaşması, eleştirel akademik araştırmanın ya da düşünce açıklamasının yaygın kamusal etkiye sahip olması kaçınılmazdır. Oysa ifade özgürlüğü alanında kalan açıklamalara ilişkin olarak ceza hukukunun sıklıkla uygulanması sorgulayıcı akademik düşünce üretimi için ciddi bir caydırıcı etki yaratmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 3 Ocak 2019 günü Resmi Gazete 'de yayınlanan kararında ifade ettiği gibi "ifade özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemi haizdir...:

"İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarında da sıklıkla vurgulandığı üzere söz konusu özgürlük, sadece toplum tarafından kabul gören, zararsız veya ilgisiz kabul edilen bilgi ve fikirler için değil incitici, şoke edici ya da endişelendirici bilgi ve düşünceler için de geçerlidir.

Birey, düşüncelerini serbestçe ifade edebildiği ve tartışabildiği bir ortamda kendini gerçekleştirebilir. Bu itibarla ifade özgürlüğü insanın kendini ve başkalarını tanımlamada, anlamada ve algılamada, bu çerçevede başkalarıyla ilişkilerini belirlemede ihtiyaç duyduğu bir değerdir.

Diğer yandan çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme, bu yönde başkalarını ikna etme çabaları ve buna ilişkin çabaların hoşgörüsüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindedir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu yönüyle de ifade özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemi haizdir."

Düşüncelerin serbestçe paylaşılamadığı ortamlarda şiddet yeşerir. İnsan için iletişimin asli yöntemi konuşmak, fikir teatisi içinde bulunmaktır. Farklı fikirde olanlardan bir şey öğrenmeye çalışmak, bu mümkün değilse de ilgili fikirlere saygı duymak bir erdemdir, bir zaaf değildir. Bunun her gün tecrübe edildiği yerler ise üniversiteler ve bilim ortamlarıdır. Her bilim insanı kendi fikirlerinin kabul görmesi için en ikna edici argümanları bulması gerektiğini bilir. Her bir doğrunun yeni bulgular sonucu ertesi gün yanlış çıkabileceği gerçeği ile yaşar ve bundan gocunmaz. Kendini sürekli olarak sorgulamaktan birey ancak kazanır asla kaybetmez.

Üniversitelerin entelektüel bilince katkıda bulunması ve giderek insani gelişimdeki rolü de bu sorgulayıcı düşünme ve anlama sürecinin yaşanmasıyla bağlantılıdır.

Oysa gerek Türkiye toplumu gerekse Türkiye Üniversiteleri düşüncelere sürekli ket vurularak düşünce ve ifade özgürlüğü yerine bir şiddet ve cezalandırma kültürünün yerleştirilmesi ile çok şey kaybetmektedir. Kendisi ile barışık bir toplum olunamadığı gibi, bilimsel gelişimin ön koşulu olan serbest düşünce ortamı da örselenmektedir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur,

Bilim Akademisi Yönetim Kurulu
16 Ocak 2019